

"ויתילדו"

הקריאה — מאז פרסום חיבורו וקיומו של הספר — לכל חובבי ספר וחוקרי תולדות גדולי ישראל: **אנא, אם יש ביד מי מכם חלקים מן הספר "זכרון לראשונים" ה"ה, אל נא תמנעו טוב, והדפיסו נא את הספר!**

בסיעתא דשמיא, נותרו ונשתמרו בכתובים מעט מזער מן החיבור הלזה, ובהם, ה"הקדמה", ועוד כששה ערכים בודדים, אשר מהם נמצינו למדים על גודל האבידה, כאשר משם בלבד ניתן לשער על כמות החומר העצום שהכיל הספר בשלמותו.

שרידים אלו נדפסו בקובץ "סיני" — כרך כ"א, [חודש ניסן, שנת תש"ז, שנה אחת עשרה], מתוך מחברת שנעתקה עוד לפני המלחמה מכתב יד קדשו של רבי צדוק, על ידי רבי דוד א"מר הי"ד — נכדו של הרה"ק בעל ה"שפת אמת" מגור ז"ע, שנהרג בגטו לובלין, ונמסרו לדפוס על ידי הרב אברהם יצחק ברומברג.

ב

ערבובי משפחות שנינו כאן / 'קרא' ו'קארו' לגזירה שווה...

כידוע, משפחת "קרא" מפולין, יוחסו בטעות למשפחת ה"בית יוסף" על ידי מגילת יוחסין משובשת, ואולי גם מזוייפת מלכתחילה, שנדפסה לראשונה בראש הספר "איל המילואים", בשם: "ספר היחוס ממשפחת קרא".

ברם, בני משפחת מורן ה"בית יוסף" ז"ע, אין להם כל קשר למשפחת "קרא" המפורסמת בפולין, ולדעת כל חוקרי הדורות, ברור כשמש שאלו שתי משפחות נפרדות. כיתוב שמות המשפחה של שניהם — שונות, וכך גם מוצאם שונה. זה — מטוליטולא, ואלו — מפראג. משפחה אחת — משפחתו של מורן ה"בית יוסף" ז"ע — "קארו", והאחרת — זו הפולנית והאשכנזית, — "קרא". [ואם אכן יש בינינו צאצאים אשכנזים אמיתיים של מורן ה"בית יוסף" ז"ע, כגון משפחת "שטיין" המיוחסת, והמסתעף — משפחת "פריינד" ו"קליין" — וכיוצא, אין אלו מבני משפחת "קרא" הפולנית, ואין להם כל קשר משפחתי אליהם. בפרקים הבאים נבדוק אי"ה את השתלשלות היחוס של אלו למשפחת "מורן ה"בית יוסף" ז"ע].

והנה, מלבד חוקרי הדורות שכבר האריכו בענין זה במאמריהם לרוב, שומה עלינו לציין במיוחד את רבי צדוק כהן מלובלין ז"ע, אשר כבר נזעק בחיבורו הגדול "זכרון לראשונים" הנזכר, על השיבושים והזיופים הרבים ב"ספר היחוס ממשפחת קרא" הנודע והמפורסם. [וכלשונו של רבי צדוק שם בין דבריו: "אבל כמדומה דברתי הכותב בכאן — השערות שונות"....].

את ביקורתו ל"ספר היחוס ממשפחת קארו", כתב רבי צדוק עצמו בספרו "זכרון לראשונים", וכנ"ל. שם הוא מרחיב במיוחד על ההמצאות המרתקות של דמויות במשפחת "קרא", מזמן הראשונים ועד התנאים, על השמות והיוחסין שלא היו ולא נבראו, ובראשם — על הערכוב ההזוי של משפחות "קרא" הפולנית ל"קארו" הספרדית.

[וכמו כן, כבר העירו על הקישור המזוייף של משפחת "קרא" למשפחת רבי ליוואי הוקן מפראג, זה שיחסו אותו בטעות כזקינו של המהר"ל מפראג, ואין כאן המקום לדון בכך, לאחר שכבר האריכו למעניהם חוקרי הדורות, ודי בהערה זו לעת עתה. וראה עוד מה שהרחבנו מעט בענין זה במאמרים קודמים בס"ד].

הא לכם זרע קודש מעט ממתק לשונו הק' של רבי צדוק כהן שם: "ובריש ספר 'איל המילואים' הנדפס מחדש בקראטשין תר"ה, יש יחוס משפחת קרא וכו'. עוד כתב שם, דהיה למוהר"ר אביגדור קרא ב' אחים, ה"ה המה, בעל המחבר 'תולדות יצחק', והב' הגאון מ' אפרים — אביו של הגאון מ' יוסף קרא — המפרש ד' טורים ו'כסף משנה' ושאר ספרים, והגאון מ' יוסף קרא היה חתן הגאון מ' אהרן איש לייבשיץ, וכו'.

זה שיבוש גדול, ונתחלף לו משפחת 'קארו' במשפחת 'קרא'. והרב אביגדור קרא — אשכנזי בפראג, ובשנת קמ"ט, כנ"ל. והרב ר' יצחק קארו, ואחיו — הרב ר' אפרים — אבי ה'בית יוסף', הם ספרדים, מהגירוש דשנת רנ"ב, והיו ק' שנה — או יותר — אחר הרב ר' אביגדור

קדילות בפולין, והוא בנו של (ה) רבי יהודה יודל קרא — אב"ד דק"ק גלוגא רבתי, בנו של (ו) רבי אביגדור קרא מברודאז'ווינא, שהיה מיוצאי חלציו של (ז) רבי אביגדור בר' יצחק קרא — ר"מ בק"ק פראג [שנפטר בשנת ה'קצ"ט].

רבי אביגדור מפראג — כך על פי "סדר היחס" הנ"ל — היה "אחיו" של (ח) הגאון רבי אפרים קארו, והוא אביו של (ט) רבי יוסף קארו מספרד — שהיה אביו של (י) רבי אפרים קארו — אביו של הגאון הקדוש המפורסם (יא) רבי יוסף קארו מצפת — בעל ה"בית יוסף" וה"שליחן ערוך" ז"ע.

"אחים" אלו, היו נכדיו של (יב) רבי יוסף קרא. מזרע (יג) רבי חנינא קרא. מצאצאי (יד) רבי נחוניא בן הקנה. ומזרע (טו) ה"ל הנשיא. בן (טז) רבן גמליאל הנשיא. בן (יז) רבי יהודה הנשיא — רבינו הקדוש — מחבר ה"משנה", ולמעלה בקודש — עד (יח) ה"ל הוקן. נצר מזרע המלוכה — מבית (יט) דוד המלך ע"ה.

ד

עיונים נוספים ב"ספר היחוס" המשובש

"ספר היחוס ממשפחת קרא" נדפס תחילה בראש הספר "איל המילואים", ה"ה חיבורו של הגאון רבי אריה לייב קרא — אב"ד דק"ק לייבשיל וק"ק קראטשין וק"ק נאחוד — הנקרא 'ר' לייב הריף', מהדורת קראטשין שנת תר"ה. המגילה נעתקה על ידי מחבר הספר "אבני צדק", הנלווה לספר "איל המילואים" של מהדורה זו, ה"ה הגאון רבי אברהם בר' יצחק זעליג קרא — "נין ונכד להגאון המחבר זצ"ל" בעל ה"איל המילואים". שמו של כותב המגילה לא נמסר שם על ידי המעתיק הנ"ל.

בשנת תרפ"ב, נדפסה המגילה כצלמו וכתבניתו של ה"אבני מילואים", בדף נפרד, בברלין — לואיס לאס. כמו כן נדפסה המגילה לאחר פרסומה הראשון, פעמים רבות, ואף בשינויי עריכה ובצורות שונות ומשונות, ככל הנראה מאחר שראו שלא ניתן להבין את דברי כותב המגילה כפי צורת פירסומו ועריכתו עד אז.

[ראה בסוף חדושי מהר"א, פיעטרקוב, תרפ"ה. ובספר "לינטשיץ" — מאת הגאון רבי יצחק ידידיה פרנקל, וראה בהוספות שבשלהי ה"שם הגדולים החדש" — מגילת היוחסין עם הערותיו של הגאון רבי יוסף ליווינשטיין אב"ד דק"ק סטראצק, ועוד. מעניין לציין, שבשנת תר"ז העיר מ' אליקים כרמולי על זיופו של המגילה, בספרו "העורבים ובני יונה"....]

לא נרחיב כאן בדברים המוזרים שב"ספר היחוס ממשפחת קרא", אך מן הראוי לציין את מה שמבואר שם, שאביו של מורן ה"בית יוסף" ז"ע — ה"ה רבי אפרים קארו — היה "אשכנזי" מדורות קדומים, אלא שאביו של זה הגיע ל"ספרד", ואילו "דודו" — ה"ה רבי אביגדור קרא — נשאר בפראג... ואידך, פירושא, זיל גמור" קורא יקר.

מה הביא את מחבר המגילה לייחס את המשפחה עד לרבי נחוניא בן הקנה בעל ספר הקנה? פשוט מאוד. כידוע, ישנם דעות ששמו של המחבר "ספר הקנה" היה: רבי אביגדור. ויש אומרים, שהוא רבי אביגדור קרא. מסתבר איפוא, שמכאן הזיקה היצירתית להיות רבי אביגדור קרא מצאצאיו של רבי נחוניא בן הקנה בעל ספר הקנה....

[ראה הרחבת דברים בענין זה, בדברי רבי צדוק כהן שם, וב"מליצי אש", ובהערות ל"שם הגדולים", וראה גם ב"אור החיים" (מ"ל), ועוד. אגב. לפי "ספר היחוס", היה רבי חנינא — "התנא הגדול" — נינו של רבי נחוניא בן הקנה, ומצאצאיו — הגאון רבי יוסף קרא. אך למעשה, הוא היה אמורא ארץ-ישראלי בדור השני, תלמידם של רבי ינאי ורבי חנינא בר המא... (הערות "אלף מרגליות")].

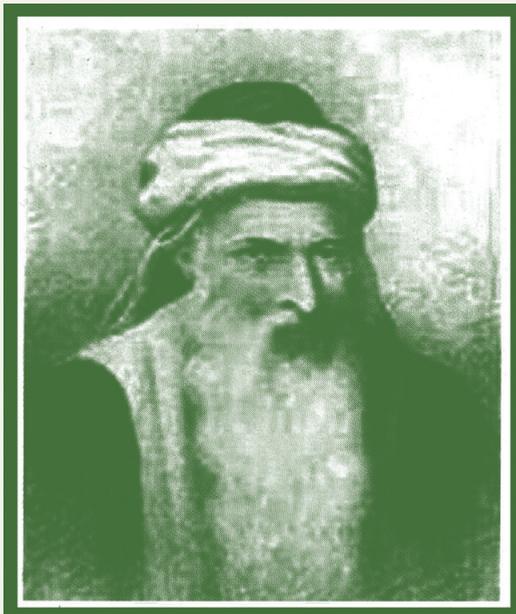
ה

"קרוב משפחה" שהפך ל"נכד"

הדבר המעניין ביותר בכל הסיפור הזה, הוא, שלמרות שה"ספר היחוס ממשפחת קרא" כלל לא מייחס את הדמויות המפורסות בו נכדיו של ה"בית יוסף" עצמו, כי אם אל קרוביו ובני משפחתו בלבד, בכל זאת נכתב על שער הספר בזה הלשון: "בני של קדושים צדיקים וגאונים עולם דור אחר דור עד רבן של כל בני הגולה בית יוסף קארו, ומשם עולה בקנה עד התנא הגדול ר' נחוניא בן הקנה, שהיה מגזע דוד המלך ע"ה". ע"כ.

והנה, ככל הנראה רבים הם אלו אשר ראו את שער הספר בלבד, ולא התעמקו בתוכן ספר היחוס שנדפס בתוך

הציור הנפוץ של הבית יוסף ז"ע

קרא, ואי אפשר שיהיו אחים. וגם אין להם יחס וקרבת משפחה עמו כלל, כי הם מצאצאי ספרד, ומשפחה אחרת, בשם ובכינוי אחר גם כן. וגם לא היה ה"בית יוסף" חתן הגאון מ' אהרן מחכמי אשכנז. עכ"ל.

ג

מגזע רבי נחוניא בן הקנה מצאצאי רבי חנינא קרא...

למותר לציין שאין כל שחר לכל היחוס המפורט שם למעלה בקודש, ואין לנו כל אסמכתאות לכל המפורט שם משום מקום אחר. כמוכן, שקשה עד מאוד — נכון לחומר המצוי בידינו לעת עתה — לבדוק את מהימנותה של יחוס הדורות הראשונים כפי שמפורטים ביוחסין יוחסין זו. אשר על כן, לא נמנה כאן את כל פרטי היוחסין שנמצא שם, ונסכם בקצרה את היוחסין של אחד מראשי משפחת "קרא" הפולנית, ה"ה הגאון רבי יצחק זעליג קרא — אב"ד דק"ק קאליש, וכפי שכבר הזכרנו בקצרה בעבר, [ראה "ויתילדו" מאמר מספר 199].

ובכן, על פי "ספר היחוס ממשפחת קרא", משתלשל יחוסו עד גדולי התנאים והאמוראים, כדלהלן:

(א) רבי יצחק זעליג קרא — אב"ד דק"ק קאליש וק"ק הנובר, בנו של (ב) רבי אריה יהודה לייב מגלוגא רבתי, אשר היה חתנו של (ג) רבי יצחק זעליג קרא משטרם, אשר היה בנו של (ד) רבי יוסף קרא — אב"ד עשרים

מצבת קבורתו של אחד מצאצאי משפחות שטיין-קליין אשר מצויין עליו היותו חוטר מגזע מורן הבית יוסף ז"ע

הספר, ומשום כך סבורים היו שהם נמנים אכן עם צאצאיו של מרן ה"בית יוסף" ז"ע, כמו שנכתב מפורשות בשער הספר, אך כלל לא עלה על דעתם שהיחוס הזה לא נכון, ושיחוס זה אינו תואם כלל עם הנאמר בפירוט היחוס כפי שנדפס בפנים, כאשר שם היה מתגלה להם שהם אינם כי אם קרובי משפחה בלבד של ה"בית יוסף" וכלל לא מצאצאיו ולא מיוצאי חלציו.

ונכך הוא גם כמעט בכל אגרות היחוס הנפוצים של צאצאים למשפחת "קרא" הפולנית, המייחסים את עצמם לצאצאיו של מרן ה"בית יוסף" עצמו, וראה גם במאמר הנודע "דער קאצקער קוויטעל", שנדפס לאחרונה כקונטרס בפני עצמו בשם: "מאמר דעת תורה", אשר נכתב על ידי החסיד הישיש רבי יעקב יצחק קרא מוולאצלאוועק, ואף הוא בא על החתום שם כנין ונכד למרן ה"בית יוסף" ז"ע.

● ● ●

לאור האמור עד כה, אם נבקש לסכם ולהגדיר את מהותו ותוכנו של ה"ספר היחוס ממשפחת קרא", נוכל להשתמש בלשונו של הרב מאיר זונדר בספרו "אלף מרגליות" [ערך מס' 210], כאשר הוא סוקר שם את יחוס משפחת "קרא" הפולנית. ואלו דבריו שם:

"מעטות הידיעות שבידינו על אודות משפחת קרא, וההסתמכות היא על משענת קנה רצון של ספר היחוס ממשפחת קרא. זהו מסמך מופרך מתוכו, רושם דמיונות וקושר ענינים שלא קרבו כלל זה אל זה, מנוסח בלשון עילגים ובדילוגים שאינם מאפשרים להבין אף מי מוסכים הדברים, משיבש כלו בשמות ובענינים עד שאין בו מתום, לא יעמוד בשום בחינה לצירוף וזיקוק הדברים, ומשתמשים בו כמקור רק משום שאין תעודות טובות יותר.

פרק שלישי

משפחת "שטיין" – צאצאי מרן ה"בית יוסף" ז"ע

א

צאצאי ה"בית יוסף" בהונגריה

ועתה, בוא נבוא אל המשפחה האשכנזית הנוספת – הצאצאים האמיתיים של מרן ה"בית יוסף" ז"ע. ובכן. מסורת וותיקה ומבוססת היטב שנתמרה לה בקרב צאצאיה של משפחה ידועה שמוצאה מהונגריה, ה"ה משפחת "שטיין" העניפה והמיוחסת, שחוטרים מגזע מרן ה"בית יוסף" המה.

כך נמסר מפיהם ומפי כתבי קדשם של ראשי המשפחות לעניניהם השונים. כך נמסר על ידי צאצאי הגאון רבי פריץ טובי שטיין ז"ע – אב"ד דק"ק דיאש – ומח"ס "רמון פריץ", וכך גם נמסר מפי צאצאי הגאון רבי צבי שטיין מהאדאד – שהיה דור שמיני למרן ה"בית יוסף" ז"ע. ונכפי שקבלנו מאחד מיוצאי חלציו – ה"ה הרב יעקב אהרן ריכטער מירושלים, אשר מסר לנו חומר רב על אודות משפחה זו ועל המקורות למסורות אלו, תשווח"ח לן.

● ● ●

המסורת העוברת במשפחות אלו היא, שמרן ה"בית יוסף" השיא את אחת מבנותיו בחוץ לארץ, במדינת זיבנבערגן. הדברים תואמים להיסטוריה של אותה העת, כאשר רבים מן המדינות של האימפריה הטורקית, שהיו מיושבים ביהודים ספרדים, היגרו אז אל ערי מדינות זיבנבערגן, וכמו שמצאנו הד לנדידה זו בדברי הפוסקים ובספרי השו"ת. [וראה עוד בדבריו של ה"פנים מאירות" ז"ע – בשו"ת חלק ב' סימן י"ט, וכן בשו"ת "חתם סופר" – חושן משפט סימן קפ"ח, ובשו"ת "שיבת ציון" – מבנו של ה"נודע ביהודה" – סימן ה'].

ואכן, רבים מן היהודים יוצאי זיבנבערגן המקוריים, מקור מוצאם ממגורשי ספרד. [ראה בהרחבה על השתלשלות הדברים, בהקדמת הספר "דרך יבחר", וראה עוד שם אודות הרבנים הראשונים שם בזיבנבערגן שהגיעו לשם מטורקיה, כמו רבי יוסף אריזי וכן רבי אברהם ריסי ועוד, וקהילות אלו התנהלו בנוסח הספרדים – שהם היו הרוב שם עד שנת תק"ל. וראה עוד בספר "מקורות לקורות ישראל" – מאת הרב יקותיאל יהודה גרינוואלד – שנדפס ב"קאלמבוס אהייא" בשנת תרצ"ד – המתאר "מקודם באו לקארלסבורג רק יהודים ספרדים, וכאשר שמעו בני ישראל כי יש מקום מנוחה בטורסילבניה נרדו שמה גם יהודים אשכנזים, אמנם הספרדים היו אז מראשי המדרבים, ורוב הרבנים שם היו ספרדים, ופנסקי הקהילה נכתבו בכתב ואותיות רשי" כמנהג ספרד"...].

מצבת קבורת מרן הבית יוסף ז"ע בבית החיים הישן בצפת

● ● ●

בין הבאים מטורקיה לערי זיבנבערגן, היו משפחה עניפה מצאצאי מרן ה"בית יוסף" ז"ע, ומתוכם נפוצו משפחות "שטיין" – הנ"ל, "קליין" – צאצאי רבי אברהם יוסף קליין – רב ושו"ב דק"ק גאלנא, וכן משפחת "פריינד" – מאבותיו זקניו של כ"ק מרן רבי משה אריה פריינד ז"ע – רבה של ירושלים, אשר היה מתפאר ביחוסו הרם ומספר על כך רבות, ועוד.

אחד מגאוני משפחת "שטיין" – ה"ה הגה"ק רבי משה שטיין אב"ד דק"ק סענושאריץ שבמדינת זיבנבערגן ובעל ה"באר משה" ז"ע – היה מספר, שלמרות שכל מנהגיו היו על פי מנהגי אשכנז, אולם מאז שנודע לו שמקורו טהור מגזע מרן ה"בית יוסף" ז"ע, התחיל להתפלל בנוסח ספרד. [שו"ת "דברי שלום" – אורח חיים סימן א'. והוא מסיים שם: ואני שמעתי, שהיה לזקני זצ"ל אגרת יחוס עד אא"ז מרן ה"בית יוסף" ז"ע. עכ"ל].

ב

משפחת חתן ה"בית יוסף" בזיבנבערגן

יש מבני המשפחה שמסרו, שהם מתייחסים אחר הבת הצעירה שנולדה לו למרן ה"בית יוסף" ז"ע בוקנתו ממש, ונישאת לתלמיד חכם אחד שהיה אח"כ מחכמי קושטא. שמועה נוספת במשפחה, שה"בית יוסף" השיאה בעורו בחוץ לארץ, עם תלמיד חכם אחד אשר שמו היה רבי צמח – והם היגרו אח"כ למדינת זיבנבערגן. [כידוע, יהודי קארלסבורג עמדו במשא ומתן עם אחיהם בערי תוגרמה, וכפי שנמצא רשום בפנסקי הקהילה ששרדו עד לזמנינו].

● ● ●

וכך נמסר מפי רבי משה אריה פריינד מירושלים הנ"ל, ממה שהעיד וסיפר כמה פעמים בענין זה, ואמר: "אמת, נכון הדבר, שהיו בזיבנבערגן צאצאים למרן ה"בית יוסף", שהרי ה"בית יוסף" היה גר בתקופה מסוימת בבולגריה הגובלת ברומניה, ואז השיא אחת מבנותיו עם תלמיד חכם במדינת זיבנבערגן הקרובה". [הערה: במאמר המוסגר יש לציין אל דברי ה"מגיד" שנמסרו לו למרן ה"בית יוסף" בעת שהשיא את בתו בחוץ לארץ, וכמו שנדפס ב"מגיד מישירים" פרשת ויקרא, מהדורא קמא, "אור ליום שבת, ה'

לניסן, היה חופת בתי וכו', כי אזכר לעיל את צאצאיו ישראל... עכ"ל"ק].

והוסיף רבי משה אריה וסיפר: "פעם אחת, נסעתי יחד עם אבי – הגה"ק רבי ישראל פריינד ז"ע אב"ד דק"ק הוניאד – כשסיבב על הכפרים לבדוק את הסנינים של השוכים דשם, ובאחד הכפרים, יצא לקראתו השו"ב דשם, ונתן לו שלום, והחזיר לו שלום, ואמר השו"ב לאבי, הלא אנשים אחים אנחנו – כי אנו מתייחסים למרן ה"בית יוסף", ומדי דברו בו – התחיל לפרט את כל שמות אבות המשפחה עד ה"בית יוסף".

וסיים ר' משה ארי' את דבריו בכאב, ואמר: "ילדות היתה בי, ולא היה בי דעת אז לכתוב עלי גליון את סדר היחס ששמעתי אז, כי אם הייתי עושה כן, הייתי יודע עכשיו את היחוס עד מרן ה"בית יוסף" ז"ע".

● ● ●

בהקדמת הספר "רמון פריץ" הנזכר למעלה, כותב הגאון המחבר: "מקובל במשפחתנו מימים ימימה, שמגזעו של מרן ה"בית יוסף" בעל ה"שלחן ערוך" אנחנו, ולכן נקרא משפחתנו בשם "שטיין", כי ה"בית יוסף" נקרא בשם רבינו יוסף קארו, והשם "קארו" בלשון אראביש הוא "שטיין" בלשון אשכנזי. עכ"ל. [ונכון העיר על כך הרב ריכטער הנ"ל, שיתכן שהכוונה ללשון "לאדינו" שהיה מדובר אז ביניהם, שכן בשפה זו אכן 'קארו' פירושו 'קר', ומשמעותו כמו: 'אבן יקרה'].

וראה גם בהקדמת הספר "באר משה" הנזכר למעלה, ש"פעם אחת הכיר זה הגאון, שרחוק הדבר שבני קהילתו יקבלו דבריו בענין מסויים, וקיים יוגבה לבו בדרכי ה", ופתח את פיו הקדוש ואמר, הלא תדעו כי מגזע מרן הבית יוסף קאתינא, ובית יוסף להבה, ויראו האנשים מאד לעבור את פיו הקדוש". ע"כ.

ג

בין משפחת שטיין ההונגרית למשפחת קרא הפולנית

כאמור למעלה, אחד מגאוני משפחת "שטיין" המיוחסים אל מרן ה"בית יוסף" ז"ע, היה הגה"ק רבי משה שטיין – אב"ד דק"ק סענושאריץ. מכיון שכך, הוסיף המוציא לאור וצירף לספרו "באר משה" על התורה במהדורת שנת תשמ"ב את "ספר היחוס ממשפחת קרא" הנזכר לעיל, כפי שנדפס בראש הספר "איל המילואים" וכנ"ל, באשר ככל הנראה לא ידע שמגילה משובשת ומזוייפת היא.

מכאן התגלגל הדבר, שבפרסום על הופעת הספר, שנדפס בירחון "המאור" [שנה ל"ז, קונטרס ב'] נכתב לאמור: "הרב פאלאק מפרסם בראש החיבור ספר יחוס למשפחת קרא, שמוצאה מהתנ"א רבי נחוניא בן הקנה בן צוף בן אפרתי ממשפחת רם, ומחבר ספר היחוס, הוא זקנו של הגאון ר' אברהם שטיין זצ"ל אב"ד הודאמאש, אביו של הגאון המחבר 'באר משה' הנ"ל וזכרנו לברכה". ע"כ.

● ● ●

ברם, לא זו בלבד שאין שום קשר בין משפחת "שטיין" ההונגרית, שמוצאם מאחת מבנותיו של מרן ה"בית יוסף" ז"ע, לבין משפחת "קרא" הפולנית, שכפי שראינו בפרק הקודם – אין להם כל קשר למשפחתו של מרן ה"בית יוסף" ז"ע. יתירה מזו, הרי על פי "מבחן השנים" נמצא, שלא יתכן כלל שיהיה הגאון רבי אברהם שטיין מהודאמאש הנ"ל – נכדו של הגאון רבי אברהם קרא בעל ה"אבני צדק" הנ"ל, זה שהוציא לאור את חיבורו של ה"איל המילואים" ואשר העתיק שם את מגילת היחוס הנ"ל, [וכמו שהעיר לנכון הרב צבי אלימלך הלוי דייטש מברוקליין, במאמרו המצויין ב"עלי זכרון", חלק י"ח, אייר תשע"ו, עמודים כר"ל].

שהרי, הגאון רבי אברהם קרא הנ"ל, הדפיס את ה"איל המילואים" בשנת תר"ה, ומכאן שהיה עדיין בחיים חיותו בשנה זו. על כרחך, מי שאמור להיות "נכדו", ה"ה רבי אברהם שטיין מהודאמאש הנ"ל, ואשר אמור לכאורה להיות קרוי על שמו, נולד לאחר שנת תר"ה.

והנה, למרבה הפלא, במלאות לו לר' אברהם שש עשרה שנים בלבד – בשנת תרכ"א, הוא כבר זוכה לראות בן גדול בשנים – ה"ה בעל ה"באר משה" הנ"ל – אשר מתמנה אז לתפקיד רב ואב"ד דק"ק אהרישאר – וכמו שנרשם על שער ספרו הנ"ל...

● ● ●

והנכון הוא, שיחוס משפחת "שטיין" והמסתעף – כצאצאי רבי יוסף קארו מצפת בעל ה"בית יוסף" וה"שלחן ערוך" ז"ע, אינו דרך משפחת הבנים לבית "קארו", כי אם דרך אחת מבנותיו – וכאמור, וכמו שהיה מקובל בידם מאבותם מדור דור.